

	1	2	3	4	5	6
<i>Mérnöki tudományok (49)</i>						
J. Sci. Ind. Res.	India		138	12	0,178	23
<i>Fémkohászat és bányázat</i>						
J. Sa. I. Min.	Dél-Afrika		49	8	0,138	7
<i>Pszichológia</i>						
Psychol. Afr.	Dél-Afrika			20	0,056	—
I. J. Psychol.	India			8	0,037	—
Psychol. Stud.	India			4	0,20	—

Megjegyzés: A tárgykör után zárójelben megadott szám az ISI-ben szereplő összes folyóirat számát jelenti az adott tárgykörön belül.

Összefoglalás

Az előzőekből egyértelműen kiderül, hogy a fejlődő országok tudományos folyóiratai minőségi szempontból messze elmaradnak a nemzetközi szinttől. Hozzá kell tenni azonban, hogy néhány folyóirat megállja az összehasonlítást a nemzetközi hírűekkel. Különösen az orvostudományi és a kémiai tárgyú folyóiratok tartoznak e csoportba. Ennek az a magyarázata, hogy a legtöbb fejlődő ország földrajzilag a trópusi övbe esik, amelyre meghatározott betegségek előfordulása a jellemző. A trópusi betegségek okainak, hatásának és felszámolásának tanulmányozása folytán több fejlődő országban keletkeztek eredeti kutatási eredmények az orvostudomány és a kémia területén.

/GUPTA, B. M.—NATHAU, S. S.: Scientific and technical periodicals in the developing countries = Herald of Library Science, 19. köt. 1–2. sz. 1980. p. 7–17./

(Fazekas Zsuzsa)

Modell tudományos folyóiratok kiválasztására

A folyóiratok kiválasztása régi és nem megoldott kérdés. A módszeres válogatási folyamat véghezvitelét különböző nehézségek (az előfizetések árának emelkedése, a folyóiratok növekvő száma, a költségvetés csökkenése) gátolják.

A folyóirat kiválasztás módszerei

A *hivatkozáselemzés* statisztikai módszer a folyóirat relatív fontosságának meghatározására. Rangsorolt jegyzékek készülnek, aszerint, hogy az elsődleges irodalomban milyen gyakoriak az adott folyóirat cikkeire való hivatkozások. A módszert 1927-ben alkalmazták először, és azóta is használják. Bár kétségtelen a kapcsolat a hivatkozó és a hivatkozott dokumentum között, és ezen keresztül – indirekt módon – a használattal is, de a *National Lending Library* megállapítása szerint a rangsorolt jegyzékek nem megbízható eszközök a folyóiratok kiválasztására. A leggyakrabban idézett folyóirat esetleg nem a leggyakrabban használt, és fordítva. Ennek több oka lehet, pl. az, hogy egy újonnan indult folyóiratra még nem hivatkozhatnak, vagy néhány folyóiratot a kutatók tájékozódásra használnak, de nem hivatkoznak rájuk.

Rangsorolt jegyzék állítható össze annak a szempontnak az alapján is, ha azt vizsgálják, hogy *milyen gyakorisággal szerepelnek az egyes folyóiratok cikkei a másodlagos irodalomban*, azaz mennyi referátum, kivonat készült belőlük. Minél több, annál előbbre kerül egy-egy cím a folyóiratok rangsorában, mivel feltehetően minden referáló szolgálat a minőségi cikkek feltárására törekszik. Az így készült rangsorolások előnyei az előző módszerrel szemben a következők:

- az újonnan megjelent folyóiratoknak megvan a helyük a jegyzékben;
- a népszerű tudományos folyóiratok – amelyek széles körben olvasottak, de az elsődleges irodalomban nem hivatkoznak rájuk – is helyet kapnak a rangsorolásban.

A *használat gyakorisága* alapján készült rangsor-jegyzékek kétségtelenül a használók aktuális igényeit tükrözik, de hátrányaik is vannak:

- nem tükrözik a teljes használatot, hiszen a könyvtáron kívül is használnak folyóiratokat;
- a könyvtári gyűjtemény nagysága, azaz az a tény, hogy milyen gyorsan kerül a használóhoz egy-egy szám, erősen befolyásolja az eredményt;
- az ismeretterjesztő jellegű, aktuális folyóiratokat erősen használják, viszont az ilyen állományok gyorsan elveszítik hasznosságukat.

A három módszer összevetéséből megállapítható, hogy a folyóiratok értékét mindegyik lényegében a felhasználó felől próbálja meghatározni.

Modell a folyóiratok kiválasztásához

Önmagában egyik kiválasztási módszer sem kielégítő, viszont a három együttes felhasználásával készült modell eredményesen használható. Itt nem az egyes címek rangsorolása számít, hanem az, hogy az adott folyóiratok

szerepelnek-e a három módszer szerint rangsorolt jegyzékeken, azaz hivatkoznak-e rájuk, referálják-e, használják-e őket. Az együttes szemlélet alapján az egyes csoportok részben fedik egymást, részben nem – ám ezáltal alkalmunk nyílik a komplex összefüggések felderítésére. Az összefüggések alapján öt nagyobb csoport állítható fel, csökkenő hasznossági sorrendben:

1. idézett, referált és használt folyóiratok (ez minden gyűjtemény magját képezheti);
2. referált, használt, de nem idézett folyóiratok;
3. hivatkozott, használt, de nem referált lapok;
4. használt, de nem hivatkozott, nem referált lapok;

5. referált, idézett, de nem használt folyóiratok.

A modell alapján végzett tanulmányok alapfeltetele, hogy a könyvtárak a hivatkozások és referáltság tekintetében már meglévő rangsorolt jegyzékekből dolgozzanak, és az erőfeszítéseket a használati vizsgálatokra koncentrálják.

/DHAWAN, S. M.—PHULL, S. K.—JAIN, S. P.: Selection of scientific journals: a model = Journal of Documentation, 36. köt. 1. sz. 1980. p. 24–41./

(Faragó Lászlóné)

Felhívjuk Olvasóink figyelmét az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár és az Építésügyi Tájékoztatási Központ közös, a

TUDOMÁNYOS—MŰSZAKI INFORMÁCIÓ SZAKKÖNYVTÁRA

című kiadványsorozatára.

A sorozat egyes kötetei a különböző tudományágak, szakterületek információs, dokumentációs és könyvtári dolgozói számára egyaránt közvetítik a korszerű információs munka alapvető, közös és legújabb elméleti, gyakorlati ismereteit.

A sorozat eddig megjelent kötetei:

1. sz. ÓNÓDY Miklós: Információs technikák és berendezések I. (Reprográfia)
58 oldal, ára 16,50 Ft
2. sz. POPRÁDY Géza: A szakkatalógus szerkesztése
53 oldal, ára 12,— Ft
3. sz. KOVÁCS Ilona: Dokumentumleírás
45 oldal, ára 12,— Ft
4. sz. Hazai szakirodalmi számítógépes információkereső szolgáltatások. Tájékoztató 1981.
119 oldal, ára 29,— Ft
5. sz. Számítógépes szakirodalmi szolgáltatások:
ROBOZ Péter: Profilszerkesztési alapismeretek
ROBOZ Péter: Szolgáltatás az INSPEC adatbázisból
HARASZTHY Éva: Input előállítás az INIS adatbázisba
66 oldal, ára 16,50 Ft
6. sz. Dr. JÁNSZKY Lajos: A könyvtárak és az információs intézmények feladatai és szervezete
43 oldal, ára 12,— Ft
7. sz. Dr. SZEPESVÁRY Tamás: Az olvasószolgálat. Referenz munka a szakkönyvtárakban
50 oldal, ára 12,— Ft
8. sz. BOBOKNÉ BELÁNYI Beáta: Dokumentumismeret
58 oldal, ára 12,— Ft

Előkészületben:

9. sz. RÁDY Ferenc: Ügyviteli, iratkezelési és gazdálkodási alapismeretek

A már megjelent köteteket az OMIKK Értékesítési osztályától lehet megrendelni (1428 Budapest, Pf. 12.).